

จากอาหารสปริงถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ดร.สามารถ ทองเฝื่อ¹

¹ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

จากอาหรับสปริงถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ถึงการเกิดขึ้นของเหตุการณ์อาหรับสปริง สาเหตุปัจจัยของการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าว และการมีผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สื่อสังคม จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยใหม่ที่เป็นเครื่องมือในการออกมาต่อสู้กับระบอบอำนาจนิยมในประเทศอาหรับคือเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่หรือสื่อสังคมออนไลน์ การขับเคลื่อนของกลุ่มพลังประชาชนในโลกอาหรับได้ส่งสัญญาณให้กับประเทศส่วนต่าง ๆ ของโลกภายใต้การขับเคลื่อนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งการเกิดขึ้นของสถานการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ราคาน้ำมันได้เพิ่มสูงขึ้น เกิดความกังวลในด้านการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ เพราะปัจจัยดังกล่าวนับเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการลงทุนของนักลงทุน และอาจได้รับความเสี่ยงจากราคาเกี่ยวกับบดูลในตลาดสำหรับประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ การจัดระบบสังคมและต่อสู้กับกลุ่มทุจริตต่าง ๆ เพราะปรากฏการณ์โลกอาหรับมันคือ แรงเหวี่ยงให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนได้รับผลกระทบตามไปด้วย สิ่งนี้ได้ก่อให้เกิดการเชื่อมรอยเครือข่ายพลังภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งกว่าเดิม ซึ่งแท้จริงแล้ว การเมือง ผลประโยชน์ อำนาจนิยม คือ ชนวนอย่างดีของความวุ่นวายที่เกิดของอาหรับสปริงขึ้นนั่นเอง

ABSTRACT

From Arab Spring to Southeast Asia

The objective of this article is to explore and analyze the event of Arab Spring, its factors and its impact on Southeast Asian region in terms of economics, politics, social media etc. The study found that the information technology or social media online served as new tools to fight against authoritarian regime in many Arab countries in the Arab spring event. The popular political movement in Arab spring had impacted on many parts of the world like Southeast Asia inevitably, through phenomenon of increasing of oil prices, concern of foreign investment. The impact of Arab spring also gave signal to ASEAN countries to be aware of the role of social media as a new tool in political movement within the region. The Arab Spring showed. in fact that, politics interests, authoritarianism are causes of all troubles.

เกริ่นนำ

ปรากฏการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของโลกอาหรับที่เริ่มปะทุขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2010 เป็นต้นมาแสดงให้เห็นถึงคลื่นพลังประชาชนที่ได้ออกมาต่อสู้กับระบอบอำนาจนิยมของรัฐได้อย่างโจ่งแจ้งโดยมีปัจจัยใหม่ที่ถูกนำมาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการต่อสู้ในครั้งนี้คือ เทคโนโลยีการสื่อสารและข้อมูลข่าวสารหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “ไอซีที” (ICTs Information and Communication Technologies) หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ที่เป็นดิจิทัลนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นตูนิเซีย อียิปต์ จอร์แดน แอลจีเรีย เยเมน บาห์เรน ลิเบีย โมร็อกโก ซีเรีย ซึ่งได้ส่งผลไปยังการเมืองระหว่างประเทศในภาคส่วนต่าง ๆ ของโลกให้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วยไป ภายใต้นิยามที่เรามักคุ้นเรียกกันอย่างหนาหูและติดปากว่า “Arab Spring” นั่นเอง พลังประชาชนที่ออกมาขับเคลื่อนในประเทศโลกอาหรับเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์แห่งการผลิดอกและออกผลของแนวความคิดที่ได้รับการหล่อเลี้ยงด้วยอุดมการณ์อย่างช้านาน นั่นคือ การผลิแตกออกมาของแรงกดดันที่ได้รับผลจากการดำเนินนโยบายของบรรดาผู้นำในโลกอาหรับเอง โดยเฉพาะการวางตัวของชนชั้นผู้นำเหล่านั้นกับชาติมหาอำนาจความไม่พอใจของพลังมหาชนที่เกิดขึ้นนับเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ไม่ต่างอะไรไปจากต้นไม้ที่รอคอยวันผลิใบ ห่วงยามดังกล่าวนับเป็นผลแห่งการไตร่ตรองด้วยหยดน้ำและการบำรุงรากและโคนต้นของต้นไม้ด้วยการใส่ปุ๋ย กระทั่งได้รับอากาศอย่างพอดีและหมั่นพรวนดินอย่างสม่ำเสมอของกลุ่มขบวนการขับเคลื่อนต่าง ๆ และแล้ววันหนึ่งต้นไม้ก็ถึงคราวผลิใบ หรือมันถึงฤดูใบไม้ผลิตงกลาวนั่นเอง

ฤดูกาลผลิใบของแนวคิดต่อต้านจากกลุ่มผู้ขับเคลื่อนได้แสดงให้เห็นอย่างทรงพลังผ่านความชอกช้ำและการถูกทำร้ายมานับครั้งไม่ถ้วนของมวลใบไม้ บางล้มตายมาหลายต่อหลายใบ และมันย่อมหมายถึงว่านั่นคือแรงกดดันให้ใบไม้ใบอื่น ๆ ผลิใบออกมาอย่างน่าสะพรึงกลัวได้ด้วยเช่นกัน จึงไม่น่าแปลกที่เราจะกล่าวได้ว่า แม้ปากกระบอกปืนได้เหยียบย่ำและปลิดทิ้งมวลใบไม้มากกว่าแสนล้านใบ แต่ทว่าไม่มีอำนาจใดขวางกั้นการผลิใบของบรรดาต้นไม้เหล่านั้นได้เมื่อมันถึงฤดูกาล และใบไม้เหล่านั้นมักผลิใบออกมาเยี่ยงฟ้าดินอย่างทรงพลัง เหตุการณ์ลักษณะนี้ไม่ได้เกิดขึ้นในโลกอาหรับมาช้านาน แต่ทว่าไม่ต่างอะไรกันกับฤดูใบไม้ผลิที่รอคอยการผลิใบของมวลต้นไม้ พลังประชาชนมักแอบและซ่อนอยู่ภายใต้เสียงแห่งพลังเงียบมาช้านาน ฤดูกาลดังกล่าวก็เลยเข้าสู่ช่วง “ผลิใบ”

ผลพวงแห่งการบริหารประเทศหรือการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของบรรดาผู้นำในกลุ่ม

ประเทศอาหรับแถบนี้ นับเป็นสิ่งหนึ่งที่กำลังกลายเป็นเครื่องยืนยันมาโดยตลอดว่าพลังมวลชนเหล่านั้นไม่เห็นด้วย โดยเฉพาะนโยบายที่ตอบสนองและคล้อยตามประเทศมหาอำนาจที่เข้ามาแทรกแซงและคุกคามพวกเขา ส่วนหนึ่งของพลังประชาชนที่คอยตอกย้ำให้กับเหล่าบรรดาผู้นำมาโดยตลอดนั่นก็คือ การขับเคลื่อนพลังแห่งมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ที่ขับเคลื่อนกันมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยการเป็นเมืองขึ้นภายใต้อาณานิคมของชาติตะวันตก นโยบายต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ กลุ่มพลังมวลชนได้ส่งสมุททองกำลังและติดต่ออาวุธทางปัญญาอย่างเงียบ ๆ กันมาอย่างมากมาย ทว่าสถานการณ์ ณ วันนี้ คือ “การผลิดอกออกใบ” ขึ้นมาอีกระลอกหนึ่ง

ในอดีตที่ผ่านมา ผู้นำจิตวิญญาณและนักเคลื่อนไหวคนสำคัญของโลกอาหรับไม่ว่าจะเป็นญะมาลุดดีน อัลอัฟฆานี (Jamal al-Din al Afghani) (1839-1897) มุฮัมมัด อับดุลคี (Muhamad Abdu) (1849-1905) มุฮัมมัด รอชิด ริฎอ (Muhammad Rashid Rida) (1865-1935) ฮะซัน อัลบันนา (Hasan al-Banna) (1906-1949) ซัยยิด กุฎบ์ (Sayyid Qutb) (1906-1966) อิมามโคมัยนี (Imam Khomeini) (1902-1989) เป็นต้น คนเหล่านี้คือ ผลพวงแห่งการ “ผลิใบ” ทางความคิดของชาวอาหรับในการลุกฮือและสร้างพลังมวลชนในการขับเคลื่อนต่อสู้คัมภีร์ที่ไม่เป็นธรรมในครั้งนี้ แม้กลุ่มพลังมวลชนเหล่านี้จะมีผู้นำที่เป็นอิสลาม ทว่าเมื่อผู้นำไม่ได้ดำเนินตามวิถีแห่งอิสลามหรือผู้นำที่เลือกข้างกับทางต่างชาติตะวันตกมันก็เท่ากับว่า เขาก็เป็นหอกข้างแคร่ของพลังมวลชนในตะวันออกกลางนั่นเอง ภาพเหล่านี้เคยฉายเข้ามาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นยุครัฐบาลอันวาร ซาตต์ (Anwar Sadat) (1918-1981) ที่กลายเป็นวีรบุรุษในนามชาวตะวันออกผ่านสนธิสัญญาแคมป์เดวิด (Camp David Accords) ที่เกิดขึ้นในวันที่ 17 กันยายน 1978 กระทั่งหลังจากนั้นเขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ และไม่นานอีกเช่นกันที่เขาต้องโดนสังหารจากพลังมวลชนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวที่เขาได้ดำเนินกับชาติตะวันตก หรือบางนโยบายที่โลกอาหรับได้ดำเนินกับชาติมหาอำนาจตะวันตก ณ ปัจจุบันอย่างซาอุดีอาระเบียผ่านนายทหารที่ถูกฝึกมาอย่างชำนาญเพื่อเข้ามาดูแลอาณาเขตของประเทศภายใต้โครงการ LSA (The Logistical Support Agreement) และโครงการ CISMOA (The Communication Interoperability and Security Memorandum of Agreement) นับเป็นข้อตกลงเบื้องต้นที่กองกำลังเหล่านี้เข้ามาพัวพันในประเทศมุสลิมอย่างซาอุดีอาระเบียผ่านเงินงบประมาณที่ต้องลงทุนไปหลายพันล้านดอลลาร์เพื่อการเป็นพันธมิตรกับชาติมหาอำนาจดังกล่าว

ปรากฏการณ์ในครั้งนี้เป็นปรากฏการณ์ที่เราเรียกกันว่า Arab Spring นั้น นับเป็นการผลิออกมาอย่างรวดเร็วภายใต้ห้วงเวลาสั้น ๆ แต่ทว่านับเป็นปรากฏการณ์ที่ส่งผลค่อนข้างทรงพลังและยาวนาน จึงไม่แปลกที่พลังมวลชนได้ลุกฮืออย่างต่อเนื่องในประเทศโลกอาหรับแนวคิดในการต่อต้านและการขับเคลื่อนดังกล่าวได้ฉายออกมาในรูปของความรุนแรง การพลีชีพทั้งหมดนั้นมันได้สะสมกันเรื่อยมาและการกดดันมันก็ได้เริ่มต้นขึ้นมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ไม่ต่างกับสุนทรพจน์ของเหมาเจ๋อตงผู้นำปฏิวัติในประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ได้กล่าวว่าการปฏิวัติไม่ใช่การเสียอาหารเย็นอันอึดหน่า ไม่ใช่บทประพันธ์อันไพเราะ ไม่ใช่รูปภาพอันสวยหรู ไม่ใช่ศิลปะแห่งการเย็บปักถักร้อยอันประณีต การปฏิวัติจึงไม่อาจเป็นไปอย่างละมุนละไมหรืออย่างเชื่องช้าระมัดระวังจนเกินไป หรือสุภาพเรียบร้อยเกรงอกเกรงใจไม่เข้าท่า การปฏิวัติย่อมเป็นการปฏิวัติอย่างไม่มีข้อแม้ใด ๆ

การเคลื่อนไหวต่อสู้กับอำนาจนิยมของกลุ่มคนตัวเล็ก ๆ ในสังคมโลกอาหรับดังกล่าวทั้งหมดล้วนเป็นพลังและสร้างกระบวนการขับเคลื่อนและต่อสู้กับชาติตะวันตกทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ของกลุ่ม AI- Ikhwan Al-Muslimin (Muslim Brotherhood) กลุ่มที่ได้ก่อตั้งขึ้นในปี 1929 โดยฮะซัน อัลบันนา (Hasan al-Banna) ¹ กลุ่มปลดปล่อยปาเลสไตน์ หรือ PLO (Palestine Liberation Organization) ที่ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้การสนับสนุนของประธานาธิบดีของอียิปต์ชื่อญะมัล अबดุลนาซีร์ (Jamal AbdunNasir) (นัสเซอร์) (Nasser) ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1964² ขบวนการฮามาส (HAMAS) ได้ก่อตั้งขึ้นในปี 1987 โดยได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งในเมืองกาซาโดยอะห์มัด ยาซีน (Ahmad Yasin) หรือแม้กระทั่งกลุ่มอื่น ๆ ที่กำลังดำเนินผลิแนวคิดด้วยวิธีการต่าง ๆ ในขณะนี้ ทั้งหมดล้วนกลายเป็นผลพวงมาจากกระบวนการขับเคลื่อนในอดีตโดยเฉพาะการเกิดขึ้นของแนวความคิด ด้วย “Pan-Islamist Movement” ที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นเอกภาพให้กับมุสลิมภายใต้นิยามแห่งความเป็นพี่น้องในอิสลามร่วมสากลโลกได้ธงผืนเดียวกันนั่นก็คือ “อิสลาม”³ ซึ่ง Pan-Islamism ได้เน้น

¹ หาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก West Asia ; An Introduction, Centre of West Asian Studies, Aligarh Muslim University, 1994, p.119 หรือ ใน Akhtar Majeed, Encyclopaedia of West Asia, Centre of West Asian Studies ; Aligarh Muslim University, 1996, p.121

² หาข้อมูลเพิ่มเติมได้ใน Iain Mc lean and Alistair Mc.Millan, Oxford concise dictionary of Politics, Oxford University Press, 2009 P.403

³ อ่านเพิ่มเติม “British foreign policy and the ‘Arab Spring’ ; Second Report of Session 2012–13”

ย้าให้เกิดการขับเคลื่อนเพื่อเรียกร้องอิสรภาพให้กับประเทศอาหรับจากอาณานิคม ปฏิเสธ
ชาติมหาอำนาจที่เข้ามาปกครองและกอบโกยทรัพยากรจากประเทศมุสลิม และเครื่องหมาย
หลักแห่งการขับเคลื่อนนั้นก็คือ การไม่เอาตะวันตกและวิถีแบบตะวันตก ⁴

ปฐมบทแห่งฤดูใบไม้ผลิอาหรับ (Arab Spring)

โลกอาหรับในสถานการณ์ความตึงเครียดที่เรารู้จักกันภายใต้ชื่อที่มักคุ้นว่า Arab
Spring นั้น ได้เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศตูนิเซียที่เรียกกันว่า “ปฏิวัติดอกมะลิ” (The
Jasmine Revolution)⁵ คือกระบวนการเชิงวาทกรรมกับการใช้สัญลักษณ์ในการเร่งเร้า
อารมณ์และระดมผู้คนเข้าร่วมการขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
ในเมืองในภูมิภาคหนึ่ง ๆ เหตุผลที่ใช้ดอกมะลิเนื่องจาก “ดอกมะลิเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ
ตูนิเซีย”⁶

สำหรับการเคลื่อนไหวของคลื่นประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ในโลกอาหรับนั้นได้เริ่มเกิด
ขึ้นหลังจากเหตุการณ์วันที่ 17 ธันวาคม ปี 2010 เป็นต้นมา เมื่อชายร้านขายของชำอย่าง
มูฮัมหมัด บัวอัสซีซี (Mohammad Bouazizi) หนุ่มขายผักที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากเจ้าหน้าที่ของ
รัฐจนเขาต้องจุดไฟเผาตัวเองเพื่อเป็นการประท้วงประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม
ค่อนข้างแร้นแค้น มีคนตกงานจำนวนมากจากนั้นประชาชนรวมตัวกันเรียกร้องต่อต้าน⁷
ความจริงบัวอัสซีซีเป็นบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ ซึ่งเขาตกงานและต้องหาเลี้ยง
สมาชิกในครอบครัวอีก 8 คน ด้วยการเข็นรถขายผักในเมืองซิด บูซิด (Sid Bouzid) ซึ่งเป็น
เมืองเล็ก ๆ เมืองหนึ่งในประเทศตูนิเซีย ต่อมาบัวอัสซีซีได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงคนหนึ่ง
จับและยึดรถขายผักไป เนื่องจากเขาไม่มีใบอนุญาตทำการค้า เขาจึงให้เงินจำนวนสิบดinars

,The House of Commons, London, 2012, P.13

⁴ หาข้อมูลเพิ่มเติมได้จาก West Asia ; An Introduction , Centre of West Asian Studies, Aligarh Muslim
University , 1994 , P.116

⁵ หรืออ่านเพิ่มเติม “British foreign policy and the ‘Arab Spring’ ; Second Report of Session 2012–
13”, The House of Commons ,London ,2012, p.16

⁶ อ่านเพิ่มเติม <http://www.siamintelligence.com/arab-spring-and-the-topple-syria-leader-al-assad/>

⁷ Lisa Anderson ,Demystifying the Arab Spring ; Parsing the differences between Tunisia, Egypt and
Libya, HeinOnline,90 Foreign Affairs ,May–June ,2011,P 2

เพื่อไถ่รถคืน แต่กลับถูกตำรวจหญิงคนนั้นตบหน้า ถ่มน้ำลายใส่หน้า และยังด่าทอบิดาของ
เขา เขาจึงตัดสินใจไปร้องเรียนต่อองค์การบริหารระดับจังหวัดแต่กลับไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ
คนใดสนใจ มีหน้าซ้ำเขายังได้รับการปฏิบัติกลับมาราวกับเป็นคนไร้ค่า เมื่อเขาไม่พอใจที่
เขาถูกกระทำเช่นนั้น เขาจึงใช้สเปรย์สีฉีดเขียนร่ำพันความคับแค้นใจและด่าตำรวจกับเจ้า
หน้าที่รัฐตามที่สาธารณะ ก่อนจะจุดไฟเผาตัวเองเสียชีวิตเพื่อเป็นการประท้วงเจ้าหน้าที่ของรัฐ
จนกระทั่งมูฮัมหมัด บูฮ์ซซีซี ได้เสียชีวิตในเดือนต่อมาวันที่ 4 มกราคม 2011

ลิซ่า แอนเดอร์สัน (Lisa Anderson) นายกองคํการบริหารองค์การนักศึกษา
มหาวิทยาลัยอเมริกาในกรุงไคโรได้ตั้งข้อสังเกตว่า “การขับเคื้อนของประชาชนชาวตูนิเซีย
ได้เกิดขึ้นจากพื้นที่ชนบท ซึ่งไม่ต่างจากการปฏิวัติของกลุ่มแรงงานและเดินขบวนเข้าสู่เมือง
หลวง” กระทั่งการขับเคื้อนของพลังมวลชนได้เกิดขึ้นในวันเดียวกัน หลังศพของมูฮัมหมัด
บูฮ์ซซีซี ได้เผยแพร่ให้ทุกคนได้รับรู้ การชุมนุมระลอกแรกของประชาชนประมาณกว่า 5,000
คนได้เริ่มปะทุขึ้นที่ในเมืองซิดี บูฮ์เซด (Sidi Bouazid) ด้วยเหตุผลของกลุ่มชุมนุมต้องการ
ให้มีการสอบสวนตำรวจคนดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศตูนิเซีย หลังจากนั้นไม่นานประมาณ
วันที่ 14 มกราคม 2011 กลุ่มผู้ชุมนุมได้ปะทะกับเจ้าหน้าที่กลางเมืองหลวงตูนิสของตูนิเซีย
ประธานาธิบดี ชัยนุลอาบีดีน บินอาลี (Zine-Al-Abideen Bin Ali) ถูกกดดันอย่างหนักจน
ต้องถอยและหนีไปพำนักที่ประเทศซาอุดีอาระเบีย 23 ปี ของอำนาจในการบริหารประเทศ
ตูนิเซียต้องพังลงอย่างไม่เป็นท่า

ไม่ต่างกันสำหรับประเทศที่มีประวัติศาสตร์อย่างยาวนานในการออกมาต่อต้าน
รัฐบาลของประเทศอียิปต์ผ่านกลุ่มแนวความคิดหรือการทำงานของนักเคลื่อนไหว บทเรียน
อย่างหนึ่งที่ผ่านมาของอียิปต์นั่นก็คือ การสังหารผู้นำอย่างอันวาร์ ซาตต์ (Anwar Sadat)
ในปี 1981 ในประเทศอียิปต์ประชาชนได้ออกมาพร้อมกันและพูดเหมือนกันว่า “เงยหน้า
ขึ้น คุณคือ ชาวอียิปต์” ลิซ่า แอนเดอร์สัน (Lisa Anderson) ได้ตั้งข้อสังเกตว่ากลุ่มชุมนุมใน
ประเทศอียิปต์ คนในเมืองและประชาชนทั่วประเทศโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวในหัวเมืองใหญ่
ได้เดินขบวนประท้วงกันอย่างพร้อมเพรียง การหมุ่นเวียนของฤดูกาลเหล่านั้นก็ได้มาถึงอีก
รอบเมื่อประชาชนได้เริ่มใช้จัตุรัสตะหุรีย (Tahrir Square) ชุมนุมประท้วงขับไล่รัฐบาลฮุสนี
มูบารัค (Hosni Mubarak) สถานที่แห่งนี้คือ พื้นที่เฉลิมฉลองชัยชนะของพวกเขา การจาก
ไปของประธานาธิบดีชัยนุลอาบีดีน บินอาลี (Zine-al-Abideen Bin Ali) ได้เกิดจากพลัง
มวลชนของชาวตูนิเซียและพลังที่เริ่มผลิออกมาเหล่านั้นได้ส่งผลไปยังกลุ่มพลังเงียบที่มีอยู่

ในประเทศอียิปต์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความสำเร็จในกรุงตูนิสได้กลายเป็นแรงบันดาลใจสร้างความฮึกเหิมให้กับพลังมวลชนในประเทศอียิปต์เริ่มก่อตัวและผลิบานขึ้นอย่างมากมาย จนกระทั่งวันที่ 16 มกราคม 2011 ชาวอียิปต์ได้เริ่มรวมตัวกันและพูดประโยคเดียวกันว่า “บิน อาลี โปรดรอมูบารัคด้วย เขาก็มีเป้าหมายไม่ต่างจากบินอาลี” และในวันที่ 25 มกราคม 2011 นับเป็นวันแห่งความบ้าคลั่ง (The day of rage) ชาวอียิปต์มากกว่าหนึ่งหมื่นคน ได้เริ่มออกมาชุมนุมอีกครั้งด้วยเป้าหมายเดียวกันนั่นก็คือ ขับไล่ฮุสเนี มูบารัค ออกจากตำแหน่งที่ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งตั้งแต่การจากไปของอันวาร์ ซาดัต (Anwar Sadat) ในปี 1981 การดำเนินการขับเคลื่อนในครั้งนี้ของประเทศอียิปต์ได้รับการสนับสนุนจากกระแสของสื่อสาธารณะอย่างเฟสบุ๊ค (Facebook) กระทั่งกลุ่มเคลื่อนไหวได้เคลื่อนตัวมายังจัตุรัสตะหรีร์ (Tahrir Square) และได้ปักหลักชุมนุม ณ บริเวณนี้อย่างมั่นคงเพื่อเรียกร้องให้มูบารัคลาออกวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2011 กลุ่มผู้ชุมนุมชาวอียิปต์ได้ปะทะกับเจ้าหน้าที่และได้เสียชีวิตไปหลายคน กระทั่งวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2011 กลุ่มผู้ชุมนุมได้ปะทะกับกลุ่มที่ชื่นชอบมูบารัค กระทั่งมูบารัคออกมาประกาศว่า “เขาลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี” จากการสำรวจของ Human Rights Watch ผู้เสียชีวิตเบื้องต้นจากการสลายการชุมนุมของมูบารัคมากกว่าหนึ่งร้อยคน

ในวันที่ 21 มกราคม 2011 พลังประชาชนมากกว่าห้าพันคน ได้แตกหน่อและผลิบานขึ้นอีกในเมืองอัมมาร์ เมืองหลวงของประเทศจอร์แดน โดยเฉพาะประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการขึ้นภาษีของรัฐบาลไม่นานหลังจากนั้น วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2011 กษัตริย์อับดุลเลาะห์แห่งจอร์แดน (King Abdullah) ได้ประกาศยกเลิกคณะรัฐบาลหลังจากที่กลุ่มผู้ประท้วงเริ่มเข้ามาคดดันอย่างหนัก และได้แต่งตั้งมารูฟ อัลบาคิต (Marouf Al-Bakhit) ให้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่

วันที่ 22 มกราคม 2011 ชาวแอลจีเรียจำนวน 42 คน ได้รับการทำร้ายจากการเดินขบวนไปยังรัฐสภาของแอลจีเรีย กระทั่งคนเหล่านี้ได้รับการปฏิเสธจากรัฐบาลให้ชุมนุมและได้ปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐบาล วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2011 ประธานาธิบดีแอลจีเรีย อับดุลอาซิส บัวติฟลิกา (Abdul-Aziz Bouteflika) ได้ประกาศยกเลิกกฎหมายใต้สถานการณ์ฉุกเฉินที่ใช้กันมาตั้งแต่ปี 1992

วันที่ 27 มกราคม 2011 กลุ่มผู้ชุมนุมมากกว่าหนึ่งหมื่นหกพันคน ได้ออกมาในเมืองซานา (Sana'a) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเยเมน เพื่อเรียกร้องให้ประธานาธิบดี

อาลี อับดุลเลาะห์ ซอและห์ (Ali Abdullah Saleh) ซึ่งไม่นานหลังจากนั้น วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2011 ประธานาธิบดีได้ประกาศต่อหน้าผู้ชุมนุมว่าจะไม่มีการเลือกประธานาธิบดีคนใหม่ในปี 2013 กระทั่งกลุ่มผู้ชุมนุมไม่พอใจและเริ่มปักหลักในทุก ๆ วันพฤหัสบดีแล้วเดินขบวนเพื่อกดดันประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2011 ผู้ชนชาวบาห์เรนได้เริ่มออกมาชุมนุมกลางเมืองมานามา (Manama) เพื่อต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลเผด็จการของบาห์เรน จนกระทั่งวันที่ 18 กุมภาพันธ์ รัฐบาลบาห์เรนได้ใช้กำลังเข้าสกัด และสาดน้ำกระสุนใส่ผู้ชุมนุมที่ไร้อาวุธ วันที่ 22 กุมภาพันธ์กลุ่มผู้ชุมนุมได้เคลื่อนพลอีกรอบมากกว่าหนึ่งแสนคน หรือประมาณร้อยละ 12 ของจำนวนประชากรในประเทศ กระทั่งกองกำลังทหารเริ่มถอยออกจากกลุ่มผู้ชุมนุม และสถานที่ดังกล่าวได้ใช้เป็นกองบัญชาการในการเคลื่อนไหว

วันที่ 1 กันยายน 2011 เยาวชนชาวบาห์เรนถูกสังหารจากกองกำลังความมั่นคง การจากไปของเด็กน้อยคนนี้ได้เพิ่มยอดการสูญเสียมากกว่าสามสิบศพ นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์อาหรับสปริง สถานการณ์ความรุนแรงในบาห์เรนก็ได้ดำเนินไปอย่างนี้โดยไม่รู้ชะตากรรม

สำหรับประเทศลิเบีย นับเป็นอีกประเทศที่มีการขับเคื่อนอย่างหนัก เริ่มตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2011 นับเป็นปฐมบทแห่งการชุมนุมประท้วงในประเทศลิเบียและกลุ่มผู้ชุมนุมเสี่ยงเดียวกันนั่นก็คือ การแสดงความไม่พอใจมุฮัมมัด กัดดาฟี (Muhammad Gaddafi) ไม่นานหลังจากกองทัพได้เข้ามามีการจัดการกับกลุ่มผู้ชุมนุมอย่างเลือดเย็น หนึ่งวันถัดมาประเทศลิเบียได้ตัดสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อขัดขวางการดำเนินงานของผู้ชุมนุมผ่านสื่อออนไลน์อย่างเฟซบุ๊ก (Facebook) หรือ ทวิตเตอร์ (Twitter) กระทั่งวันที่ 19 กุมภาพันธ์ ได้มีการประกาศโจมตีกลุ่มผู้ชุมนุมที่รวมตัวกันที่ทริโพลี (Tripoli) เมืองหลวงของลิเบียทางเฮลิคอปเตอร์ กระทั่งมีผู้เสียชีวิตสิบห้าราย วันที่ 21 กุมภาพันธ์ ลูกชายคนโตของมุฮัมมัด กัดดาฟี ชื่อซาลิฟ อัล-อิสลาม (Salif Al-Islam) ได้ออกมาประกาศเตือนว่าจะเกิดสงครามกลางเมืองในลิเบีย กระทั่งวันถัดมากัดดาฟีประกาศทางโทรทัศน์ว่า เขาไม่ต้องการออกจากประเทศและไม่ยอมสูญเสียอำนาจของเขาที่เขาอยู่

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2011 กลุ่มจลาจลชาวลิเบียออกมาประกาศชัยชนะถึงการยึดครองตobrúk (Tobruk) เมืองทางด่านตะวันออก วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2011 ได้มีการก่อตั้งสภาแห่งการเปลี่ยนผ่านแห่งชาติ (National Transitional Council (NTC)) ขึ้นโดยการนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม มุสตาฟา อับดุลยาลิล (Mustafa Abdul Jalil) กระทั่ง

ประเทศฝรั่งเศสได้เข้ามายอมรับการทำงานของสมาดังกล่าวในประเทศลิเบีย

วันที่ 30 เมษายน 2011 ซีฟ อัลอาหรับกัตดาฟี (Saif al-Arab Gaddafi) ลูกชายของมูฮัมหมัด กัตดาฟี ได้ถูกสังหารพร้อมกับหลานของกัตดาฟีอีกสามคนโดยกองทัพอากาศนาโต (NATO)

วันที่ 2 พฤษภาคม 2011 ธนาคารสวิส (Swiss banks) ได้ประกาศยึดทรัพย์สินของกัตดาฟีที่มีค่ามากกว่า 260 ล้านดอลลาร์

วันที่ 10 พฤษภาคม 2011 จากการสำรวจขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับจำนวนผู้ได้รับความเสียหายในค่ายอพยพประเทศลิเบียนับตั้งแต่วันเกิดเหตุจลาจลประมาณเจ็ดแสนห้าหมื่นคนและอีกหนึ่งวันถัดมาในวันที่ 11 พฤษภาคม 2011 สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR; United Nation High Commissioner for Refugee) ได้รายงานว่าจากจำนวนดังกล่าวมีการย้ายถิ่นบริเวณชายแดนไปแล้วหลายพันคน ในจำนวนผู้ย้ายถิ่นดังกล่าวได้เสียชีวิตทางเรือมากกว่าแปดร้อยคน

จากความรุนแรงดังกล่าวจนกลายเป็นประเด็นระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศอย่างองค์การนาโต องค์การสหประชาชาติ องค์การสหภาพยุโรป ได้เข้ามามีบทบาทในประเทศลิเบียอย่างต่อเนื่อง กระทั่งวันที่ 20 ตุลาคม 2011 ความรุนแรงในประเทศลิเบียเริ่มถึงขั้นสิ้นสุดเมื่อผู้นำอย่างมูฮัมหมัด กัตดาฟี โดนจับและเขาได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา

ส่วนในประเทศซีเรีย การเริ่มออกมาชุมนุมของกลุ่มพลั้งพลชนตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม 2011 ได้มีการสลายการชุมนุมที่จัตุรัสมาญะห์ (Marjeh) ของกรุงดามัสกัสมากกว่า 150 คนของกลุ่มผู้ชุมนุมถูกจับกุม วันที่ 18 มีนาคม 2011 กองกำลังความมั่นคงได้สังหารผู้ชุมนุมจำนวน 3 คน ในเมืองดาราฮ์ (Daraa) ทางตอนใต้ของซีเรีย พลั้งพลชนได้ออกมาขับเคื้อกันอย่างสันติและต้องการต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลและได้เริ่มเปิดฉากขึ้นหลังการจับกุมตัวเยาวชนชายคนหนึ่งที่เขาออกมาเขียนต่อต้านรัฐบาล

วันที่ 23 มีนาคม 2011 กองกำลังความมั่นคงได้สังหารผู้ชุมนุมอีก 6 คนในมัสยิดโอมารี (Omari Mosque) แถบเมืองดาราฮ์จนเกิดการเดินขบวนของเยาวชน วันที่ 24 มีนาคม 2011 ประธานาธิบดีบาชาร์ อัล-อัสซัด (Bashar Al-Assad) ได้ประกาศยกเลิกกฎหมายสถานการณ์ฉุกเฉิน ทว่าในวันที่ 8 เมษายน 2011 ผู้ชุมนุมอีก 4 คนได้ถูกสังหารจากกองกำลังความมั่นคงขณะปะทะกันที่กลางเมืองดามัสกัส และได้สังหารอีก 27 คนในเมืองดาราฮ์ด้วยกองกำลังของรัฐบาลได้เปิดศึกขึ้นท่ามกลางวันศุกร์

วันที่ 23 เมษายน 2011 กลุ่มต่อต้านรัฐบาลได้ออกมาแสดงจุดยืนไปทั่วประเทศ ซีเรีย ทว่า ในวันดังกล่าวได้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 70 คน จากการสำรวจของกลุ่มสิทธิมนุษยชน (Human Right Watch) สถานการณ์ดังกล่าวในประเทศซีเรียส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทนไม่ไหว ขณะเดียวกันกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศและองค์การสหประชาชาติเริ่มออกมาตอบโต้ซีเรีย และส่งสัญญาณแก่ผู้ใช้อำนาจในประเทศซีเรียว่าให้ระวัง การแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา จนกระทั่งวันที่ 1 พฤษภาคม อเมริกาเริ่มส่งสัญญาณการเข้าไปแทรกแซงประเทศซีเรียเพื่อตอบโต้การกระทำดังกล่าว วันที่ 7 พฤษภาคม 2011 จำนวนผู้เสียชีวิตในประเทศซีเรียเพิ่มขึ้นสูงมากกว่า 800 คน ความรุนแรงในประเทศซีเรียก็ได้เดินทางต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง เป็นเหตุให้ประชาชนจำนวนมากต้องสูญเสียและเป็นชนวนให้กองกำลังจากประเทศต่าง ๆ ไหลทะลักเข้ามาในประเทศดังกล่าว จนกระทั่งหลังจากวันที่ 20 ตุลาคม 2011 ประเทศลิเบียต้องสูญเสีย มูฮัมหมัด กัดดาฟี และกลุ่มผู้ชุมนุมในประเทศซีเรียก็ได้ออกมารวมตัวกันและป่าวร้องเหมือนกันว่า “กัดดาฟี ได้ตายแล้ว ณ ตอนนีถึงเวลาของบัชซาร์”

พลังมวลชนผ่านกระแสสื่อ

โลกของสื่อ นับเป็นทางออกและทางเลือกในการยื่นและย่อโลกในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะสังคมที่เชื่อมร้อยสังคมด้วยระบบสื่อสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต สังคมเหล่านั้นกลายเป็นสังคมที่เกี่ยวพันและถักร้อยกันจนแยกไม่ได้ โดยเฉพาะการใช้สื่อในการปลุกระดม และชุมนุม นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในหน้าประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นผ่านการชุมนุมและการขับไล่ผู้ปกครองในประเทศโลกอาหรับ สื่อจึงกลายเป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเชื่อมร้อยโลกด้วยสื่อสาธารณะด้วยแล้ว การปกครองก็นับเป็นการยากมากขึ้นอย่างเท่าตัว เพราะกระแสสื่อมักทำงานเร็วกว่าที่อำนาจในการควบคุมพลเมืองเสมอ ด้วยประการทั้งปวง โลกอาหรับคือคำตอบสุดท้ายของความโกลาหลผ่านการใช้อิทธิพลเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อน กระทั่งกลุ่มผู้ชุมนุมเรือนแสนออกมาปรากฏตัวพร้อมกันโดยไม่ได้กลัวอำนาจของกระบอกปืน มีหน้าทำการลุกฮือของกลุ่มผู้ชุมนุมก็มีพลังมากกว่าเดิมเป็นเท่าตัว เพราะสื่อคือสิ่งที่กลุ่มผู้ชุมนุมจะนำมาเป็นเครื่องมือต่อรองและบอกกับชาวโลกว่า “เกิดอะไรขึ้น”

เจสัน อับบอท (Jason Abbot) ได้กล่าวไว้ใน Cacophony or Empowerment Analyzing the Impact of New Information Communication Technologies and New Social Media in Southeast Asia ว่า “ในโลกอาหรับปี 2011 สื่อสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารทางสื่อสาธารณะกลายเป็นประเด็นที่น่าสนใจผ่านการปฏิบัติและเรียกร้องพลังมวลชนให้ออกมาเคลื่อนไหว จากตุนีสถึงโคโร จากทริโปลีถึงดามัสกัสต่อต้านอำนาจชนชั้นปกครองเผด็จการ กระทั่งสิ่งนี้กลายเป็นผลกระทบต่อโลกตะวันออกอย่างน่าสะพรึงกลัว”⁸

“เราใช้เฟสบุ๊คเพื่อกำหนดเป้าหมายในการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ชุมนุม เราใช้ทวิตเตอร์เพื่อการติดต่อมีส่วนร่วมและเราใช้ยูทูบเพื่อบอกให้โลกรู้ว่า เกิดอะไรขึ้น?” (Egyptian Activist In Cairo, February 2011)

“สื่อ” นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในโลกออนไลน์ ไม่แปลกที่การชุมนุมได้เริ่มต้นขึ้นด้วยการต่อสู้ผ่านสื่อออนไลน์ และไม่แปลกอีกเช่นกันที่ผู้นำอย่างมูฮัมหมัด กัดดาฟี ประกาศสั่งปิดเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศของตัวเองหลังจากประชาชนเริ่มชุมนุมเพื่อขับไล่ตัวเองลงจากอำนาจ

โลกอาหรับกับกระแสการออกมาชุมนุมอย่างต่อเนื่องและกลายเป็นโดมิโน กะทันหันและฉับไวนั้นเกิดจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดนั่นก็คือ การทำงานของกลุ่มวัยรุ่นและสื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเป็นกองกำลังหลักในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ วัฒนธรรมของสื่อสามารถเปลี่ยนสิ่งที่เก่าและเหี่ยวเฉาได้เสมอ เพื่อเข้าสู่การปรับและเปลี่ยนไปในที่สุดโดยเฉพาะการใช้สื่อในสองประเทศอย่างอียิปต์และตูนีเซีย กลายเป็นบทเรียนในการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี ซึ่งเราสามารถที่จะสรุปได้ถึงปัจจัยหลักสำคัญที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับและสนับสนุนให้เกิดการชุมนุมของอาหรับสปริงก็คือ ผู้นำรัฐบาลและยุคสมัยในการครองอำนาจ ประการที่สองคือ การทำงานของกลุ่มคนหนุ่มสาว การแสดงทัศนคติและการให้ความร่วมมือ ประการที่สาม ความไม่เท่าเทียมของรายรับ ความไม่สม่ำเสมอของการพัฒนาและข้อบกพร่องของนโยบายรัฐบาล และประการสุดท้ายคือ อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค สื่อสารสนเทศ และโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะการใช้เฟสบุ๊คและสื่อสังคมออนไลน์

⁸ Jason P. Abbot, Cacophony or Empowerment Analyzing the Impact of New Information Communication Technologies and New Social Media in Southeast Asia, In ; Journal of Current Southeast Asian Affairs, 30, 4, GIGA German Institute of Global and Area Studies, Institute of Asian Studies ,Hamburg University Press, 2011, P.3

ต่าง ๆ ได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการส่งเสริมและบริหารจัดการให้กับกลุ่มผู้ชุมนุมไม่ว่าจะเป็นในตูนิเซียหรืออียิปต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเทศอียิปต์มีการใช้เฟซบุ๊กเป็นสื่อกระแสหลักในการขับเคลื่อนในครั้งนี้ จนกระทั่งวาอิล โกนิม (Wael Ghonim) ผู้บริหารกูเกิลในประเทศอียิปต์ได้สร้างเฟซบุ๊กขึ้นมาเพื่อนำเสนอการขับเคลื่อนและต่อต้านรัฐบาลมูบารัค จนมีผู้เข้ามาชมมากกว่าหนึ่งล้านคน กลุ่มผู้ชุมนุมในกรุงไคโรและประเทศใกล้เคียงได้พูดถึงมาเฮอร์ เซ็น (Maher Zain) นักร้องผู้ทรงอิทธิพลต่อคนหนุ่มสาวให้ออกมาขับเคลื่อน เขาได้กลายเป็นผู้นำเสนอแนวคิดให้กับกลุ่มคนหนุ่มสาวชาวอาหรับและได้นำเสนอสังคมแบบใหม่ที่พวกเขาต้องการ ระบบการปกครองและผู้นำคนใหม่ที่เขาเห็นด้วยและอยากให้เกิดขึ้นในประเทศอาหรับของพวกเขา กระทั่งเป็นที่มาของประชาชนใน “การล้มระบบเก่า” ของประเทศที่กำลังเป็นอยู่

อีกหนึ่งอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงนั้นก็คือ การตีตลาดของแนวคิดแบบใหม่ผ่านสื่ออย่างเช่นเนื้อหาเพลงของดารานักร้องอย่างมาเฮอร์ เซ็น ซึ่งเราสามารถตั้งข้อสังเกตได้ว่า อัลบั้มแรกของมาเฮอร์ เซ็นนับเป็นการเปิดกรุแนวคิดแบบใหม่ให้กับคนหนุ่มสาวของโลกอาหรับอย่างทรงอิทธิพล “Thank You Allah” ได้ตีตลาดและนำเสนอเป็นเวลาเพียงหนึ่งปีก่อนเกิดการจลาจลของกลุ่มผู้ชุมนุมในโลกอาหรับ หลังจากงานของมาเฮอร์ เซ็น ออกมาเพียงไม่นานได้มีแนวคิดในการปลดปล่อยปาเลสไตน์และได้มีการรวมตัวจัดคอนเสิร์ตในประเทศอียิปต์ แนวคิดในการปฏิบัติของคนหนุ่มสาวในประเทศโลกอาหรับก็ได้เริ่มต้นขึ้นในมิวสิควิดีโอได้นำเสนอแนวคิด อย่างเช่น อิสรภาพได้กลายเป็นแนวทางให้พลังมวลชนได้ลุกขึ้นต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพไม่ว่าจะเป็นในประเทศอียิปต์ ลิเบีย ตูนิเซียและประเทศอื่น ๆ จนกระทั่งผลงานของเขาได้เผยแพร่ออกไปทั่วโลกและมีแฟนคลับในยูทูปมากกว่าห้าร้อยล้านคนแล้ว

ในขณะเดียวกัน เอ.ดี บาร์โตโลเมโอ A.di Bartolomeo) ได้สรุปใน National Censuses Data ว่า “การเกิดขึ้นของสถานการณ์ในครั้งนี้ทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นเป็น 7,892,896 คน โดย 4,913,929 คน หรือร้อยละ 62 ได้อาศัยในประเทศยุโรปประมาณ 2,115,477 หรือร้อยละ 27 ในประเทศอื่นของโลกอาหรับ (ประมาณ 1,557,985 หรือร้อยละ 20 ในประเทศอ่าว) และประมาณ 863,490 คน หรือร้อยละ 11 ในพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของโลก”⁹

⁹ อ่านเพิ่มเติมใน Christine Fandrich and Philippe Fargues, Migration after the Arab Spring, (Migration Policy Centre Research Report 2012/09), Robert Schuman Centre For Advanced Studies ; European

สัญญาณเตือนจากโลกอาหรับถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อโลกได้เปลี่ยนไป ระบบโลกก็จำต้องเดินไปอย่างโซซัดโซเซไม่ต่างอะไรไปจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับ มันได้ส่งผลโดยตรงหรืออย่างน้อยก็โดยทางอ้อมต่อการเมืองระหว่างประเทศทั่วโลก หนึ่งในนั้นคือ ประเทศในแถบเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การตั้งข้อสังเกตของ อนินดยา โนพยาน บากรี¹⁰ (Anindya Novyan Bakrie) เกี่ยวกับผลกระทบของอาหรับสปริงที่มีต่อประเทศตะวันออกเฉียงใต้ใน The Arab Spring in Southeast Asia ว่าการขับเคลื่อนของมวลชนในโลกอาหรับส่งสัญญาณให้กับประเทศส่วนต่าง ๆ ของโลกภายใต้การขับเคลื่อนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งการเกิดขึ้นของสถานการณ์ดังกล่าว ได้ส่งผลต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้นั้นไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สื่อสังคม เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ

ประการแรก การลุกฮือของประเทศเหล่านี้เป็นสัญญาณเตือนให้กับผู้นำทั่วโลกและสำหรับประเทศแถบภูมิภาคอาเซียน ภายใต้สถานการณ์ลักษณะนี้ราคาน้ำมันจะเพิ่มสูงขึ้นและขาดน้ำมันในตลาดโลก ที่สำคัญกว่านั้นคือ การเพิ่มภาษีน้ำมันในประเทศต่าง ๆ นั้นก็หมายความว่า ประชาชนต้องจ่ายเงินในการซื้อน้ำมันในราคาสูงขึ้นกว่าเดิมและการกักตุนน้ำมันก็อาจเพิ่มขึ้นเพื่อใช้เป็นพลังงานสำรองเพราะน้ำมันขาดตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางประเทศในอาเซียนอย่างเช่น สิงคโปร์ ไทยและฟิลิปปินส์ ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เพราะส่วนใหญ่จะนำเข้าน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากกลุ่มประเทศตะวันออกกลางประมาณร้อยละ 70 ในขณะที่สหรัฐอเมริกานำเข้าน้ำมันจากตะวันออกกลางเพียงร้อยละ 22 และยุโรปเพียงร้อยละ 30 และที่โหดร้ายของระบบเศรษฐกิจมากไปกว่านั้นก็คือ การขนส่งสินค้าทางทะเลของประเทศในแถบอาเซียนกับกลุ่มประเทศโลกอาหรับแถบตะวันออกกลาง

ประการที่สอง เกิดกังวลด้านการลงทุนของนักลงทุนต่างชาติ เพราะปัจจัยดังกล่าวนับเป็นการเพิ่มความเสี่ยงในการลงทุนของนักลงทุน และอาจได้รับความเสี่ยงจากราคาเกี่ยวกับบงบดุลในตลาดสำหรับประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ อย่าง

University Institute, 2012, P.16

¹⁰ Anindya Novyan Bakrie is vice chairman of the Indonesian Chamber of Commerce and Industry, CEO of Bakrie Telecom and chairman of VIVA Media Group.

เช่น ประเทศอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการเปิดตลาดทางการค้าและการธนาคารแบบทุนนิยมในทุกประเทศแถบเอเชียใต้และสมาชิกในกลุ่มประเทศอาเซียน (ยกเว้นบรูไนและพม่า) ด้วยการสนับสนุนนักลงทุนและผู้กู้ยืมจากต่างประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ระบบโลกมีความเสี่ยงต่อการลงทุนและค่าเงินต่ำ ความไม่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลต่อประเทศในภูมิภาคอาเซียนโดยเฉพาะแรงงานที่ถูกส่งกลับบ้าน ไม่ต่างจากที่ Teresita Cruz-del Rosario และ James M. Dorsey ได้กล่าวว่า “เฉพาะประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียได้รับผลกระทบโดยตรง นั่นก็คือ การกลับมาตุภูมิของแรงงานเพราะสถานการณ์ความไม่สงบ”

ประการที่สาม ได้ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวโดยเฉพาะการเรียกร้องประชาธิปไตยและการออกมาต่อต้านการทุจริตอย่างโจ่งแจ้งและฉายซ้ำภาพปรากฏการณ์ในโลกอาหรับอีกครั้งในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีหน้าซ้ำประเทศแถบนี้ยังเกิดกระแสการปฏิรูปการเมือง การจัดระบบสังคมและต่อสู้กับกลุ่มทุจริตต่าง ๆ เพราะปรากฏการณ์โลกอาหรับมันคือ แรงเหวี่ยงให้ประเทศต่าง ๆ ได้เคลื่อนไหว¹¹ ซึ่งสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สรุปจากการจัดสัมมนา “Arab Spring หลุมพรางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และวัฒนธรรมธุรกิจ” ได้นำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจจากนายยรรยง พวงราช ปลัดกระทรวงพาณิชย์ “ผลพวง อาหรับสปริง สำหรับประเทศไทย ทำให้การค้าของไทยในชาติอาหรับเพิ่มขึ้นถึงร้อยละสิบ เพราะทั้งสองฝ่ายเป็นคู่ค้าที่ติดต่อกัน ขณะที่ในอนาคตการค้าอาจเปลี่ยนเป็นการแข่งขันแบบเสรีมากขึ้น ที่สำคัญกว่านั้นในปี 2558 ไทยจะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไทยควรเดินหน้าผลิตสินค้าส่งออกฮาลาลไปยังชาติอาหรับให้มากขึ้น โดยเฉพาะข้าว น้ำตาลทราย อาหารทะเล อาหารกระป๋องที่ทำตลาดได้ดี นายแพทย์ชาติรี ดวงเนตร ประธานคณะผู้บริหารศูนย์การแพทย์ โรงพยาบาลกรุงเทพ ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอาหรับสปริงโดยเฉพาะธุรกิจทางการแพทย์ว่า “ปัจจุบันชาวตะวันออกกลางเป็นลูกค้ากลุ่มสำคัญของไทย เพราะชื่นชอบ เรื่องการบริการที่ดี ในราคาที่เหมาะสม และไทยยังมีข้อได้เปรียบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจำนวนมาก โดยที่ผ่านมา เฉพาะโรงพยาบาลกรุงเทพร้อยละสามสิบของผู้ใช้บริการเป็นชาวตะวันออกกลาง ความนิยมในแพทย์ไทย ยังทำให้โรงพยาบาลกรุงเทพลงทุนสร้างโรงพยาบาลสองแห่งในสาธารณรัฐอาหรับเอมิเรตส์ คือ โรง

¹¹ Anindya Novyan Bakrie, The Arab Spring in Southeast Asia, September 13, 2011 อ่านเพิ่มเติมได้ <http://www.thejakartaglobe.com/opinion/the-arab-spring-in-southeast-asia/465003>

การเมือง

นับเป็นครั้งแรก ๆ ในการขับเคลื่อนทางสังคมในโลกยุคปัจจุบันที่ใช้สื่อออกมาขับเคลื่อนสังคมจนเกิดการรวมตัวของพลประชาชนที่ออกมาตอบโต้การปกครองของผู้นำ โดยเฉพาะการใช้สื่อมีผลโดยตรงกับสังคมและการเมือง

บางมุมมองได้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างชัดเจนว่า “ความตึงเครียดในประเทศโลกอาหรับส่งผลต่อโลกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้” ไม่ต่างกับเจสัน อับบอท (Jason Abbot) ได้ตั้งคำถามอีกว่า “สำหรับการชุมนุมที่เกิดขึ้นในโลกอาหรับจะส่งผลกระทบต่อประเทศแถบอาเซียนไม่ว่าจะเป็นพม่า กัมพูชา มาเลเซีย เวียดนาม” จนกระทั่งในเดือนกุมภาพันธ์ 2011 นายิบ รอซัด นายกรัฐมนตรีของมาเลเซียได้ออกมายืนยันกันว่า “อย่าพยายามคิดว่าอะไรที่เกิดขึ้นในประเทศตูนิเซียและอียิปต์ว่าจะส่งผลกระทบต่อประเทศมาเลเซีย เราจะไม่ปล่อยให้สถานการณ์แบบนั้นเกิดขึ้นอย่างแน่นอน”¹³

ชี โยก ฮีอง (Chee Yoke Heong) ได้กล่าวจากมาเลเซียว่า “มาเลเซียกลายเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลโดยตรงจากปรากฏการณ์อาหรับสปริง โดยเฉพาะกลุ่มออกมากัดคานที่ชื่อ “เบอร์เซฮ์” (Bersih) เพื่อให้มีการเลือกตั้งที่สุจริต และที่น่าสนใจกว่านั้นก็คือ กลุ่มคนหนุ่มสาวที่ออกมาเคลื่อนไหว”¹⁴ ไม่ต่างจากที่ Kelley Currie ได้กล่าวใน Asia and the Arab Spring ว่า “การเคลื่อนไหวทางด้านสังคมและการเมืองในเอเชีย ทั้งหมดได้รับแรงบันดาลใจมาจากการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในประเทศตะวันออกกลาง โดยเฉพาะกรณีที่เด่นชัดที่สุดในประเทศมาเลเซีย นั่นก็คือ กลุ่มเบอร์เซฮ์สองจุดศูนย์ (Bersih 2.0) ที่ออกมาเคลื่อนไหวในประเทศมาเลเซียอย่างชัดเจน”

เบอร์เซฮ์สันนิบาตเป็นกลุ่มที่ออกมารวมตัวกันของกลุ่มเอ็นจีโอที่ต้องการความโปร่งใส

¹² อ่านเพิ่มเติม <http://news.voicetv.co.th/business/32400.html>

¹³ Then, Stephen, and Diana Rose (2011), We will not allow demonstrations to bring down the Govt here, says PM, in: The Star Online, 7 February, online: <<http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2011/2/7/nation/8015268&sec=nation>> (25 May 2011).

¹⁴ Zakaria Zainal, The Arab Spring ; One Year After, Temasek Foundation–Nanyang Technological University Asia Journalism Fellowship, (February 2012), p.1 <http://www.ajf.sg>

และอิสระในการเลือกตั้ง เอาเข้าจริงกลุ่มนี้ได้มีการเคลื่อนไหวมาโดยตลอดในปี 2007 และ 2008 การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนเหล่านี้ก็ใช้วิธีการเดียวกันที่ออกมาเคลื่อนไหวในวันออกกลาง โดยเฉพาะการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทวิตเตอร์และยูทูป¹⁵ เนต เค คิน (Nwet Kay Khine) ได้กล่าวว่า “การเกิดขึ้นของอาหรับสปริงเป็นสัญญาณที่อนุภาพไปด้วยพลังให้เกิดการปฏิวัติทั่วทั้งประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

Kelley Currie ได้กล่าวว่า “ปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นนับเป็นผลกระทบโดยตรงต่อรัฐบาลทหารพม่าในประเทศที่พยายามใช้อำนาจคุกคามพลเมืองของตัวเองมาโดยตลอด กระทั่งโลกอาหรับคือ สัญญาณเตือนให้กับประชาชนต่อกระแสการลุกฮือดังกล่าว หน้าที่คือ แรงอัดและแรงกระตุ้นให้กระบวนการทางการเมืองเป็นไปอย่างมีระบบกว่าเดิม กระนั้นมันคือ หนทางหนึ่งในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเคลื่อนไหวทางการเมืองคนสำคัญในประเทศพม่าได้เป็นอย่างดี”

ปี 2011 ของประเทศพม่า มีการตื่นตัวทางการเมืองและการต่อสู้ทางการเมือง โดยเฉพาะการลุกขึ้นมาชูประเด็นอิสรภาพ เพราะปัจจัยการเมืองระหว่างประเทศนับเป็นตัวแสดงที่สำคัญที่พยายามกระตุ้นพลเมืองและการปรับท่าทีของรัฐบาลทหารพม่า ณ วันที่มีการเปลี่ยนผ่านของพม่า นับเป็นสิ่งที่น่าติดตามเป็นพิเศษ โดยเฉพาะบทเรียนในวันออกกลางคือการคลี่คลายปมความขัดแย้งและการปกครองที่เคยเป็นไป กระนั้นสิ่งเหล่านี้ยังคงดำเนินไปอย่างมีท่าทีและทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองและรัฐบาลทหารพม่าต้องตระหนักถึงผลที่จะตามมาอย่างจริงจังกว่าเดิม¹⁶

Teresita Cruz-del Rosario และ James M. Dorsey ได้สรุปเป็นเสียงเดียวกันว่า “สถานการณ์การลุกฮือในประเทศตะวันออกกลางนับเป็นผลกระทบโดยตรงต่อประเทศพม่า โดยเฉพาะรัฐบาลพม่ามีการผ่อนปรนในการใช้อำนาจและเกิดอาการกลัวการลุกฮือของประชาชนในการเคลื่อนไหว ในขณะเดียวกันองซานซูจี (Aung San Suu Kyi) ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่รัฐสภาในนามพรรคการเมืองที่ชื่อว่า The national League for Democracy”¹⁷ ไม่

¹⁵ อ่านเพิ่มเติมใน Kelley Currie, Asia and the Arab Spring, Project 2049 Institution ; Arlington, 2012, p.297

¹⁶ อ่านเพิ่มเติมใน Kelley Currie, Asia and the Arab Spring, Project 2049 Institution ; Arlington, 2012, p.294-297

¹⁷ อ่านเพิ่มเติมใน Teresita Cruz-del Rosario and James M. Dorsey, The Arab Revolts and South East

ต่างจากนายกรัฐมนตรีฮุนเซนของประเทศกัมพูชา ก็ได้ออกมายืนยันเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2011 ผ่านศูนย์ข่าวของสถานีวิทยุฟรีเอเชีย (Radio Free Asia) ว่า “ชาวตูนิเซียชอบออกมาประท้วงและมันสามารถเกิดขึ้นในประเทศกัมพูชา แต่ข้าพเจ้าได้เตือนประชาชนแล้วว่า ใครก็แล้วแต่ต้องการออกมาขับเคลื่อนด้วยการได้รับแรงกระตุ้นจากตูนิเซียเขาจะต้องได้รับการกักขังและโดนทุบตีไม่ต่างจากสุนัข”¹⁸ และวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2011 สำหรับ เหวียนเต็น สุง (Nguyen Tan Dung) ผู้นำประเทศเวียดนามได้ออกมาประกาศในเมืองโฮจิมินห์ เพื่อให้ประชาชนออกมาปกป้องประเทศ¹⁹

สื่อสังคม

สำหรับประเด็นหลักหลังจากสถานการณ์จตุลุนจิในประเทศตะวันออกกลางกระแสการใช้สื่อออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย การรายงานของ Human Right Watch ใน World Report 2012 สำหรับประเทศมาเลเซีย “สื่อทางด้านอินเทอร์เน็ตที่รัฐบาลไม่ได้ควบคุม ในขณะเดียวกัน สื่อกระแสหลักของประเทศ เช่น หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ได้มีการควบคุมและปิดสื่อจากกลุ่มองค์กรพรรคการเมืองด้วยการสนับสนุนของรัฐบาล”²⁰ หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (Bangkok Post) ได้นำเสนอว่า สำหรับประเทศไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีทีได้มีการควบคุมความปลอดภัยของสื่อออนไลน์มากขึ้นกระทั่งได้กล่าวสรุปอย่างตรงไปตรงมาว่า สถานการณ์ประเทศไทย ณ ตอนนี้ เข้าสู่ช่วงวิกฤติ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์ในประเทศไทยนั้นอยู่ในอันดับที่ 14 ของโลกสำหรับชื่อผู้ใช้บริการสื่อเฟสบุ๊คมีประมาณ 17.6 ล้าน การเพิ่มขึ้นจากหกเดือนก่อนหน้า มากกว่า 3.3 ล้านบัญชีรายชื่อผู้ใช้²¹

Asia: What Impact and What Influence?, Tous droits réservés, Paris, Ifri,

¹⁸ Sothanarith, Kong (2011), Hun Sen Warns against Tunisian-Type Revolt, in: Voice of America, 21 January, online: <www.voanews.com/khmerenglish/news/Hun-Sen-Warns-Against-Tunisian-Type-Revolt-114354369.html> (25 May 2011).

¹⁹ Hung, Nguyen (2011), Government crackdown as calls to rise up are heard in Vietnam, in: Asia News.it, 1 March, online: <www.asianews.it/newsen/Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam-20906.html> (25 May 2011).

²⁰ อ่านเพิ่มเติมใน Human Right Watch, World Report 2012 (Event of 2011), 2012.P.341-346

²¹ อ่านข้อมูลเพิ่มเติมใน Bangkok Post, Military concerned about an Arab Spring in Thailand, 30 ;

สำหรับประเทศพม่า กระแสการเคลื่อนไหวในประเทศอียิปต์ได้เกิดการจู่โจมครั้งใหญ่ให้เกิดการลุกฮือของพลเมืองพม่า โดยเฉพาะกระแสการใช้สื่อเฟสบุ๊ค กระทั่งในหน้าเพจของเฟสบุ๊คได้เขียนว่า “เคลื่อนไหวเพียงเพราะต่อต้านรัฐบาลทหาร” เนวต เค คิน (Nwet Kay Khine) ได้กล่าวเกี่ยวกับประเทศพม่าว่ารัฐบาลของพม่าเริ่มเข้มงวดกับการใช้สื่ออินเทอร์เน็ตของประชาชน โดยเฉพาะเน้นการควบคุมสื่อมากขึ้นเพราะมันคือ ภาพสะท้อนจากบทเรียนในโลกอาหรับได้เป็นอย่างดี อย่างน้อยการเกิดขึ้นของสถานการณ์ดังกล่าวก็ได้เตือนชนชั้นผู้นำว่า ไม่ใช่แค่พวกเขาที่สามารถสร้างข่าวได้ ทว่า สื่อที่พวกเขาใช้ก็สามารถเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนของคนรากหญ้าได้เป็นอย่างดี

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศอาหรับด้วยการเคลื่อนไหวทางการเมืองนับเป็นแนวทางและโอกาสที่จะสร้างความหวังครั้งใหม่ให้กับการแลกเปลี่ยนทางการเมืองครั้งใหญ่ในภูมิภาคเอเชีย สิ่งนี้ได้ก่อให้เกิดการเชื่อมร้อยเครือข่ายพลังภาคประชาสังคมให้เข้มแข็งกว่าเดิม ซึ่งแท้จริงแล้วการเมือง ผลประโยชน์ อำนาจนิยม คือ ขบวนการอย่างหนึ่งของความวุ่นวายที่เกิดขึ้นนั่นเอง

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Anindya Novyan Bakrie is vice chairman of the Indonesian Chamber of Commerce and Industry, CEO of Bakrie Telecom and chairman of VIVA Media Group.

Anindya Novyan Bakrie, **The Arab Spring in Southeast Asia**, September 13 Press, 2011.

Bangkok Post, **Military concerned about an Arab Spring in Thailand**, November 30 Press 2012.

British foreign policy and the. '**Arab Spring**'; Second Report of Session. London: The house of Commons Press, 2012.

Christine Fandrich and Philippe Fargues. **Migration after the Arab Spring**, (Migration Policy Centre Research Report 2012/09), Robert Schuman Centre For Advanced Studies: European University Institute Press, 2012.

Human Right Watch. **World Report**. Press, 2012.

Iain Mc lean and Alistair Mc. Millan. **Oxford concise dictionary of Politics**, Oxford University Press, 2009.

Jason P. Abbot. **Cacophony or Empowerment Analyzing the Impact of New Information Communication Technologies and New Social Media in Southeast Asia**, In ; Journal of Current Southeast Asian Affairs, 30, 4, GIGA German Institute of Global and Area Studies, Institute of Asian Studies, Hamburg University Press, 2011.

Kelley Currie. **Asia and the Arab Spring**. Project 2049 Institution; Arlington Press, 2012.

Lisa Anderson. **Demystifying the Arab Spring ; Parsing the differences between Tunisia**. Egypt and Libya, HeinOnline, 90 Foreign Affairs, May-June Press, 2011.

Teresita Cruz-del Rosario and James M. Dorsey. **The Arab Revolts and South East Asia: What Impact and What Influence?**, Tous droits réservés, Paris, Ifri.

West Asia ; An Introduction. **Centre of West Asian Studies**. Aligarh Muslim University

Press,1994. หรือ ใน Akhtar Majeed. **Encyclopaedia of West Asia** , Centre of West Asian Studies ; Aligarh Muslim University Press,1996.

Zakaria Zainal.**The Arab Spring ; One Year After**.Temasek Foundation°Nanyang Technological :University Asia Journalism Fellowship,Press,2012.

เว็บไซต์

ยุทธ อยู่ณรงค์. ผลกระทบจากการปฏิวัติดอกมะลิ.(ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก:http://www.fo3p.net/index.php?option=com_content&task=view&id=1200&Itemid=1

Hung Nguyen.(2011). **Government crackdown as calls to rise up are heard in Vietnam**.in: Asia News.it,

1 March, online: <[www.asianews.it/newsen/ Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam- 20906.html](http://www.asianews.it/newsen/Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam-20906.html)> (25 May 2011).

Hung Nguyen. (2011). **Government crackdown as calls to rise up are heard in Vietnam**, in: Asia News.it, 1 March, online: <[www.asianews.it/newsen/ Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam- 20906.html](http://www.asianews.it/newsen/Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam-20906.html)>

Sothanarith Kong.(2011). **Hun Sen Warns against Tunisian-Type Revolt**.in:Voice of America, 21 January, online: <[www.voanews.com/khmerenglish/ news/Hun-Sen-Warns-Against-Tunisian-Type-Revolt-114354 369.html](http://www.voanews.com/khmerenglish/news/Hun-Sen-Warns-Against-Tunisian-Type-Revolt-114354369.html)>

Then Stephen and Diana Rose. (2011). **We will not allow demonstrations to bring down the Govt here**. online: [http://thestar.com.my/news/story.asp?file =/2011/2/7/nation/8015268&sec=nation](http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2011/2/7/nation/8015268&sec=nation)

Zakaria Zainal.(2012).**The Arab Spring ; One Year After**. Temasek Foundation °Nanyang Technological University Asia Journalism Fellowship. online[http:// www.ajf.sg](http://www.ajf.sg).

<http://www.siamintelligence.com/arab-spring-and-the-topple-syria-leader-al-assad>

<http://www.thejakartaglobe.com/opinion/the-arab-spring-in-southeast-asia/465003>

<http://news.voicetv.co.th/business/32400.html>

www.voanews.com/khmerenglish/news/Hun-Sen-Warns-Against-Tunisian-Type-Revolt-114354369.html

[www.asianews.it/newsen/ Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam-20906.html](http://www.asianews.it/newsen/Government-crackdown-as-calls-to-rise-up-are-heard-in-Vietnam-20906.html).

